

РОЗВИТОК ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. В умовах економічної кризи, внаслідок знецінення фондів накопичення фінансових ресурсів, спаду виробництва, відсутності довгострокових банківських кредитів для вкладання у виробництво, які б відігравали вирішальну роль в оновленні матеріальної бази, впровадженні новітніх технологій виробництва продукції і підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, тобто за умов, коли більшість сільськогосподарських підприємств у результаті своєї господарської діяльності не мають можливостей здійснювати крупні капіталовкладення фінансових засобів, у вирішенні цієї проблеми важливу роль може відіграти лізинг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку лізингових відносин в Україні були об'єктом численних досліджень та відображені в наукових працях вітчизняних вчених В.Г. Андрійчука, О.І. Баєвої, Я.К. Білоусько, Н.М. Внукової, О.Ф. Гриценка, О.Є. Гудзь, П.А. Лайка, М.Й. Маліка й інших. Проте у зв'язку з постійним розвитком науково-технологічного прогресу вивчення питань ринку сільськогосподарської техніки потребує нових досліджень.

Постановка завдання. Розглянути роль і значення розвитку лізингового бізнесу для економіки країни, зазначити його місце у кредитному забезпеченні сільського господарства. Обґрунтувати положення про те, що лізинг в сучасних умовах розвитку економіки є однією з передумов прискореного переходу до ринкового господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розвитку аграрних

підприємств в сучасних умовах важливе місце належить оновленню їх основного капіталу на сучасній технічній основі та забезпечення його розширеного відтворення, забезпечення сільськогосподарських товаровиробників технічними засобами, освоєння та впровадження нових прогресивних технологій та втілення інноваційно-інвестиційної моделі економічного зростання. В даному випадку підприємницька лізингова діяльність для сільськогосподарських підприємств, яка в умовах високих ставок банківських кредитів відіграє важливу роль, що дає можливість у найкоротший термін вирішити дані проблеми, не звертаючись до залучення кредитних коштів.

В сучасних умовах лізинг набув інтенсивного розвитку завдяки доступності порівняно з банківськими позиками, зручністю і меншими витратами на проведення операцій, тобто малі та середні підприємства мають більший доступ до лізингу ніж до традиційного банківського кредитування.

Лізинг в умовах кредитних відносин дає можливість вижити малим, середнім та великим підприємствам агропромислового сектору, тобто є їм особливою допомогою. Малим підприємствам, кооперативам, особистим селянським господарствам є не вигідним купувати машини та механізми, через обмеженість їхніх фінансових ресурсів, які дорого коштують, а потреба в них носить тимчасовий характер. Для фермерських господарств значно вигідніше укласти лізинговий контракт.

Таким чином, порівняно з іншими видами придбання майна надзвичайно привабливими і економічно вигідними для сільгосптоваровиробників є лізингові операції.

Лізинг у світовій економіці за обсягом інвестицій займає друге місце після банківського кредиту. Аристотель досить вдало висловив свою думку про лізинг “найчастіше багатство полягає у рентабельному використанні власності, а не у володінні нею як такою” [3, С. 5]. В цьому суть самої ідеї лізингу, яка полягає в тому, щоб отримати прибуток, дохід не обов’язковою умовою є право власності на техніку (мати техніку) достатньо бути наділеним правом її використання. Отже,

ніхто краще за нього не зміг виразити зміст, що покладено в основу цієї техніки фінансування.

У літературних джерелах не установилося єдиного тлумачення поняття лізинг передусім через особливості у законодавстві, податковому режимі, обліку, пов'язаному з лізинговими операціями. Від правильного поняття змісту і специфічних особливостей практичного застосування лізингу значною мірою залежить успіх лізингової діяльності. Стосовно системи агропромислового комплексу лізингові компанії працюють таким чином: купують та надають техніку та обладнання у лізинг, що користується попитом на ринку (трактори) або по замовленню конкретного клієнта купують обладнання та надають його в лізинг.

Закон України “Про лізинг” визначає поняття “лізинг” – це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

М.Я. Дем'яненко під терміном лізинг розуміє “угоду з оренди машин або обладнання довгострокового характеру, придбаних орендодавцем для орендаря за рахунок кредиту або оренда їх з метою виробничого використання, при збереженні права власності на них за орендодавцем на весь термін угоди”.

Слід відмітити, що В.В. Іванишин фінансовий лізинг визначає як “форму кредитної угоди, за якої за визначений період часу вносяться коректні платежі в обмін на користування об'єктом лізингу протягом майже всього його строку користування і де сторони також можуть домовитися про можливість придбання об'єкта у власність по закінченні строку угоди”.

На нашу думку, найбільш точно визначення поняття фінансовий лізинг подає В. Парнюк “фінансовий лізинг – це такий вид лізингу, відповідно до якого лізингоодержувачу передається в користування на передбачений договором строк

об'єкт лізингу, причому він може перейти у власність лізингоодержувачу по закінченні строку користування на умовах, зафіксованих у договорі”.

Для лізингових операцій грошові засоби можуть бути мобілізовані за рахунок двох джерел: власних коштів, створених на акціонерній або пайовій основі, або залучених коштів, отриманих на умовах повернення від банків.

Будь-який суб'єкт підприємницької діяльності може бути лізингодавцем, котрий передає за договором лізингу майно у користування, тобто здійснює лізингову діяльність. Лізингодавцями можуть бути: банки та їхні філії, фінансові компанії, кредитні установи, в яких передбачений цей вид діяльності; лізингові компанії: фінансові, що спеціалізуються тільки на фінансуванні угоди (оплата майна), або універсальні, що надають не тільки фінансові, а й інші види послуг, пов'язані з реалізацією лізингових операцій (технічне обслуговування, навчання, консультації і т. ін.). Їхні переваги – оперативність, мобільність, добре знання ринку і ситуації на місцях; брокерські лізингові фірми; будь-яка виробнича або торговельна фірма (товариство, для якої лізингова діяльність передбачена в установчих документах і яка має достатню кількість фінансових засобів; страхові та пенсійні фонди.

Будь-який суб'єкт підприємницької діяльності може бути лізингоотримувачем, який одержує майно за договором лізингу для користування. Це може бути юридична особа, що здійснює підприємницьку діяльність в будь-якій організаційно-правовій формі, або громадянин, зареєстрований як індивідуальний підприємець, який займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи та отримує майно в користування за лізинговим договором.

Постачальником (продавцем) об'єкта лізингу може бути підприємство-виробник, торговельна організація або інші суб'єкти підприємницької діяльності, які продають майно, що передається згідно договору лізингу.

Отже, між джерелом коштів і клієнтом фінансовими посередниками виступають лізингові компанії. Лізингові компанії приймають рішення про можливість укладання лізингової угоди на основі оцінки кредитоспроможності потенційного клієнта.

В аграрному секторі економіки України лізинг набув широкого розповсюдження за рахунок переваг, які надаються для суб'єктів лізингової угоди.

Для лізингоодержувача (орендаря) такими перевагами є:

- можливість налагодити виробництво при обмежених власних фінансових ресурсах;
- якісне відновлення виробничої бази за рахунок використання нової техніки, високих технологій без одноразових виплат;
- лізинг не потребує негайного початку платежів та припускає 100% кредитування;
- дає можливість спочатку випробувати машини, а потім здійснити їх закупку;
- за лізинговою угодою майно не зараховується на баланс лізингоодержувача, що в свою чергу не сприяє збільшенню його активів і призводить до зменшення сплати податку на майно підприємства;
- вартість лізингового майна у залишок кредитної заборгованості не включається;
- погашення заборгованості відбувається за допомогою використання гнучких схем;
- сплату частини податків і зборів, облік основних коштів, нарахування амортизації здійснює лізингова компанія, тобто спостерігається спрощення бухгалтерського обліку;
- після завершення лізингової угоди є можливість у лізингоодержувача придбати устаткування за залишковою вартістю;
- в перші роки дії лізингової угоди є можливість уникнення великих фінансових навантажень на їх економіку.

Для лізингодавця (лізингової компанії) такими перевагами є:

- підтримання тісного зв'язку між виробниками та споживачами техніки;
- отримання високого прибутку від проведення лізингових операцій;
- звільнення від сплати податку на прибуток, одержаний нею від реалізації договорів фінансового лізингу з терміном дії не менше трьох років;
- звільнення від сплати податку на додану вартість при виконанні лізингових послуг, зі збереженням діючого порядку сплати податку на додаткову вартість при придбанні майна, що є об'єктом фінансового лізингу;

– включення в собівартість продукції (робіт, послуг) у порядку формування фінансових результатів, що враховуються при оподаткуванні прибутку, платежів по відсотках за отримані позичкові засоби, у тому числі кредити банків і інших організацій, використовувані суб'єктами лізингу для здійснення операцій фінансового лізингу, а також лізингові платежі по операціях фінансового лізингу.

Залежно від умов угоди, яка передбачає протягом періоду своєї дії виплату лізингових платежів, які покривають повну або більшу його частину амортизації обладнання, орендар може повернути об'єкт оренди, продовжити угоду чи укласти нову, або купити його за залишковою вартістю.

На наш погляд, серед проблем, які гальмують використання лізингу можна назвати такі:

- неузгодженість законодавчої бази з амортизаційною, кредитною та податковою політикою;
- платежі не припиняються до кінця контракту, незважаючи на те, що в процесі розвитку науково-технічного прогресу обладнання взяте у фінансовий лізинг може застаріти;
- обмеженість у Державному лізинговому фонді фінансових ресурсів;
- недостатній рівень відповідальності за якість і комплектність лізингової техніки заводів-виробників;
- більша кількість суб'єктів лізингової угоди, тому різниця вбачається складною організацією.

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні лізинг і лізингові відносини є невід'ємною частиною складної кредитної системи України, який відкриває користувачам широкий доступ до передової техніки і технологій. Фінансовий лізинг є формою кредитування придбань техніки сільськогосподарськими товаровиробниками.

На наш погляд, вихід економіки України з стану кризи вимагає пошуку та застосування дещо нетрадиційних форм і засобів оновлення основних засобів, особливо в сфері аграрного бізнесу, де її знос сягає 60-80%. Тому в сучасних умовах розвитку економіки настав час впровадження для нашої країни нових методів

кредитування, таких як лізинг, тобто стала очевидною необхідність значного зростання ролі лізингового бізнесу.

Хоча лізинг не взмозі повною мірою забезпечити сільське господарство коштами, однак може гарантувати вагому частку техніки, обігових коштів. Надання в лізинг навіть невеликої кількості техніки дає поштовх розвитку не тільки сільського господарства, а й галузей пов'язаних з ним. Проте, в ефективності лізингових операцій переконались багато сільськогосподарських підприємств.

Бібліографічний список

1. Артиш В.І. Шляхи забезпечення аграрних підприємств сільськогосподарською технікою. / В.І. Артиш // Економіка АПК. – 2003. – № 8. – С. 31-34.
2. Блоха А.В. Формування адаптивної державної технічної політики для сільськогосподарських підприємств. / А.В. Блоха // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 75-80.
3. Лизинг и коммерческий кредит. – М. – 1990. – 180 с.
4. Радіоненко О.М. Стан та перспективи розвитку лізингу в сільському господарстві України. / О.М. Радіоненко // Економіка АПК. – 2003. – № 4. – С. 98-103.
5. Шульга О.А. Стратегічні напрями розвитку сільськогосподарської техніки в Україні. / О.А. Шульга // Економіка АПК. – 2011. – № 9. – С. 95-102.
6. Щєбликіна І.О. Формування лізингових відносин в аграрному секторі економіки України. / І.О. Щєбликіна // Економіка АПК. – 2003. – № 12. – С. 76-80.
7. Щєбликіна І.О. Розвиток лізингових відносин в агропромисловому комплексі України. / І.О. Щєбликіна // Економіка АПК. – 2002. – № 12. – С. 95-97.
8. Татаренко О.Г. Фінансовий лізинг як напрям фінансової політики в аграрній сфері економіки. / О.Г. Татаренко // Економіка АПК. – 2011. – № 3. – С. 69-73.

Анотація

У статті розглянуто роль і значення розвитку лізингового бізнесу для економіки країни, зазначено його місце у кредитному забезпеченні сільського господарства. Обґрунтовано положення про те, що лізинг в сучасних умовах

розвитку економіки є однією з передумов прискореного переходу до ринкового господарювання.

Аннотация

В статье рассмотрена роль и значение развития лизингового бизнеса для экономики страны, отмечено его место в кредитном обеспечении сельского хозяйства. Обгрунтовано положения о том, что лизинг в современных условиях развития экономики является одной из предпосылок ускоренного перехода к рыночному ведению хозяйства.

Annotation

In the article a role and value of development of leasing business is considered for the economy of country, his place is marked in the credit providing of agriculture. Obgruntuvano of position that leasing in the modern terms of development of economy is one of pre-conditions of the speed-up passing to the market menage.